'यस्य न सविधे दयिता दवदहनस्तुहिनदीधितिस्तस्य ।
यस्य च सविधे दयिता दवदहनस्तुहिनदीधितिस्तस्य ॥'

अत्रानेकपदानां पौनरुक्त्यम् । एष च प्रायेण लाटजनप्रियत्वाल्लाटानुप्रासः ।

ऽनुप्रासः पञ्चधा ततः ॥ ७ ॥

स्पष्टम् ।

सत्यर्थे पृथगर्थायाः स्वरव्यञ्जनसंहतेः ।
क्रमेण तेनैवावृत्तिर्यमकं विनिगद्यते ॥ ८ ॥

भवेत् ॥' अत्र विभक्तिसहितस्य प्रातिपदिकस्य तदर्थस्य च पौनरुक्त्यम् । प्रथमं सुधाकरपदं विधेयार्थम्, अपरमनुवाद्यार्थम् ॥ अनेकपदपौनरुक्त्ये उदाहरति—**यस्य नेति** । अत्र पूर्वार्धे तापकरत्वात्तुहिनदीधितिर्दवदहनः । परार्धे तु तादृशदुःखाजनकत्वाद्दवदहनोऽपि तुहिनदीधितिरिति तात्पर्यविषयस्योद्देश्यविधेयभावेनान्वयस्य भेदः । पदार्थानां त्वभेद एव । मिलित्वा अनुप्रासः पञ्चप्रकारः । चरमप्रकारद्वयं पदानुप्रास इत्यन्ये । अयं चान्यैरुभयालंकारतयोक्तोऽपि शब्दविशेषान्वयव्यतिरेकानुविधायित्वाद्ग्रन्थकृता शब्दालंकारमध्ये गृहीतः ॥ यमकालंकारमाह—**सत्यर्थे इति** । स्वरव्यञ्जनसंहतेः अज्झल्लसमुदायस्य । स्वरव्यञ्जनयोरेकत्वेऽपि यमकं भवति । यथा—'नानाकारेण कान्ताभ्रूराधितमनोभुवा । विविक्तेन विलासेन ततश्च हृदयं मम ॥' एतद्वर्णयमकं **वामन**संमतम् । **क्रमेणेति** । येन क्रमेण प्रथमं स्वरव्यञ्जनसमूह उक्तस्तेनैवेत्यर्थः । आवृत्तिः पुनरुच्चारणम् ।

---

1. **अनुप्रास इति** । छेकानुप्रासवृत्त्यनुप्रासश्रुत्यनुप्रासान्त्यानुप्रासलाटानुप्रासभेदैः पञ्चधा पञ्चप्रकारक इत्यर्थः ॥

2. **यमकमिति** । (१) यदि प्रथमपादो द्वितीये यम्यते तदा मुखयमकम् । यथा—'दर्पकान्तक विराजमानयाऽदर्प-कान्त-कविराज-मानया । त्वत्प्रसादविधिलब्धया धिया साधवो दधति वैबुधीं धुरम् ॥' (२) प्रथमस्तृतीयपादे चेत्तदा संदंशः । यथा—'सन्नारीभरणोमायमाराध्य विधुशेखरम् । सन्नाऽरीभरणोऽमायस्ततस्त्वं पृथिवीं जय ॥' (३) प्रथमश्चतुर्थपादे चेत्तदावृत्तिः । यथा—'मुदाऽऽरताडी समराजिराऽजितः प्रवृद्धतेजाः प्रथमो धनुष्मताम् । भवान्बिभर्तीह नगश्च मेदिनीमुदार-ताडी-समराजि राजितः ॥' (४) द्वितीयस्तृतीयपादे चेत्तदा गर्भः । यथा—'आध्यास्यते शमजुषा भवतः प्रसादादामोदराजि-तरु-चारु चिरं जनेन । दामोदरा जितरुचा रुचिरञ्जनेन कीर्णं तृणेन मृदुना वनमार्तवेन ॥' (५) द्वितीयपादश्चतुर्थे चेत्तदा संदष्टकम् । यथा—'शारदीमिव नदीं प्रसादिनीमुच्च-कैरव-सरोज-राजिताम् । स्तोतुमेष मम मूर्तिमैश्वरीमुच्चकैरवसरोऽजराजिताम् ॥' (६) तृतीयपादश्चतुर्थे चेत्तदा पुच्छम् । यथा—'उत्तुङ्गमातङ्गकुलाकुले यो व्यजेष्ट शत्रून्समरे सदैव । स सारमानीय महारि चक्रं ससार